ΕΤΟΣ Γ΄. Ἐν Ἡρακλείῳ Κρήτης τῇ 28 Ἀπριλίου 1913 ΑΡΙΘ. 123.

ΠΟΙΜΗΝ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ ΤΗΣ ΕΝ ΚΡΗΤΗι ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΔΑΠΑΝΗι ΤΩΝ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ ΚΡΗΤΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ΠΡΟΣΕΥΧΗ

ΟΜΙΛΙΑ Ι΄.

ΤΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΝ ΤΗΣ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ

«*Οὐκ οἴδατε τί αἰτεῖσθε.*» (Μτθ. Κ. 22).

Περὶ τὸ τέλος τοῦ τρίτου ἔτους τοῦ κηρύγματος τοῦ Σωτῆρος, ὀλίγους μῆνας πρὸ τοῦ τελευταίου Πάσχα, ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶπεν εἰς τοὺς Ἀποστόλους. «*Ἰδού, ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώ-» που*—ἤτοι ὁ ἴδιος—*παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς γραμμα-» τεῦσι καὶ κατακρινοῦσιν αὐτὸν θανάτῳ, καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς » ἔθνεσιν εἰς τὸ ἐμπαῖξαι καὶ μαστιγῶσαι καὶ σταυρῶσαι, καὶ τῇ τρίτῃ » ἡμέρᾳ ἀναστήσεται*» τ. ε. ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης θὰ γίνῃ κύριος τοῦ βασιλείου αὐτυῦ. Ἡ Σαλώμη ἡ σύζυγος τοῦ Ζεβεδαίου καὶ μήτηρ τοῦ Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου εἶχεν ἀκούσει τοὺς λόγους τούτους. Ἐπειδὴ δὲ ἐνόμισεν ὅτι ἡ στιγμὴ ἦτο κατάλληλος ἔρχεται πρὸς τὸν Ἰησοῦν «*μετὰ » τῶν υἱῶν αὐτῆς προσκυνοῦσα καὶ αἰτοῦσά τι παρ᾽ αὐτοῦ. Ὁ δὲ εἶπεν » αὐτῇ· τί θέλεις; Λέγει αὐτῷ. Εἰπὲ ἵνα καθίσωσιν οὗτοι οἱ δύο υἱοί μου » εἷς ἐκ δεξιῶν καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων σου ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. Ἀποκριθεὶς » δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν. Οὐκ οἴδατε τί αἰτεῖσθε*». Αὐτὴν τὴν ἀπάντησιν ἔδωκεν ὁ Χριστὸς εἰς τὴν μητέρα τοῦ Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου, ὅτι δὲν ἐγνώριζε τί ἔπρεπε νὰ ζητήσῃ διὰ τῆς προσευχῆς, διὰ τῆς αἰτήσεως τὴν ὁποίαν ἔκαμνε πρὸς τὸν Κύριον, καὶ διὰ τοῦτο ἐζήτει ἄλλα ἀντ᾽ ἄλλων. Ἀλλ᾽ ἡμεῖς, Χριστιανοί μου, γινώσκομεν τὸ τί ὀφείλομεν νὰ ζητῶμεν ἐν ταῖς

προσευχαῖς ἡμῶν; Γινώσκομεν ποῖον πρέπει νὰ ἦναι τὸ ἀντικείμενον τῶν προσευχῶν ἡμῶν; Περὶ τούτου θὰ ὁμιλήσω σήμερον πρὸς ὑμᾶς.

Λοιπὸν ποῖον εἶναι τὸ ἀντικείμενον τῆς προσευχῆς; Ἄλλαις λέξεσι, διὰ νὰ ἐξηγηθῶ σαφέστερον, ποῖα εἶναι ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ ζητῶμεν ἐν τῇ προσευχῇ;

Ἀντικείμενον τῆς προσευχῆς πρέπει πάντοτε νὰ ἦναι πᾶν ὅ,τι εἶναι ἀντικείμενον ἱερᾶς καὶ εὐσεβοῦς ἐπιθυμίας. Δυνάμεθα δηλονότι νὰ ζητῶμεν ἐν τῇ προσευχῇ παρὰ τοῦ Θεοῦ πάνθ' ὅσα ὑπαγορεύει ἡμῖν ἡ εὐσέβεια καὶ πόθος ἱερὸς καὶ ἅγιος. Ἀλλ' ἡ ἀπάντησις αὕτη εἶναι γενικὴ καὶ διὰ τοῦτο ἂς εἰσέλθωμεν εἰς λεπτομερείας πρὸς πληρεστέραν κατανόησιν τοῦ ἀντικειμένου τῆς προσευχῆς.

Ἐν πρώτοις εἶναι βέβαιον ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ὁ Ὕψιστος, ὁ Παντοδύναμος, ὁ αἰώνιος βασιλεὺς τῆς δόξης. Προσευχόμενοι λοιπὸν πρὸς αὐτὸν ὀφείλομεν νὰ ζητῶμεν πάντα ὅσα ἀνάγονται εἰς τὴν ὀφειλομένην εἰς Αὐτὸν τιμήν. Παραδείγματος χάριν. Ὀφείλομεν νὰ ζητῶμεν ὅπως ἁγιασθῇ τὸ Ὄνομα αὐτοῦ, τ. ε. τὸ πανάγιον αὐτοῦ Ὄνομα νὰ ὑμνολογῇ, δοξάζῃ καὶ εὐλογῇ ὁλόκληρον τὸ σύμπαν. Νὰ ἔλθῃ ἡ βασιλεία αὐτοῦ, τ. ε. ἡ βασιλεία αὐτοῦ νὰ κατέλθῃ ἐν ταῖς διανοίαις τῶν ἀνθρώπων διὰ νὰ δυνηθῶσι νὰ γνωρίσωσιν αὐτόν, ἡ βασιλεία αὐτοῦ νὰ ἔλθῃ καὶ ἐνοικήσῃ ἐν ταῖς καρδίαις τῶν ἀνθρώπων διὰ νὰ δυνηθῶσι νὰ ἀγαπήσωσιν αὐτόν. Τὸ θέλημα αὐτοῦ νὰ γίνεται καὶ ἐπὶ τῆς γῆς ὅπως γίνεται καὶ ἐν τῷ οὐρανῷ, ἤτοι κατ' ἀπομίμησιν τῶν Ἀγγέλων καὶ τῶν ἐν οὐρανοῖς Ἁγίων καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ ἐν τῇ γῇ ταύτῃ οἰκοῦντες νὰ ἐκπληρῶσι τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ συμμορφῶνται πρὸς τὸν θεῖον αὐτοῦ Νόμον. Ἰδοὺ λοιπὸν ποῖον πρέπει νὰ ἦναι τὸ ἀντικείμενον τῆς ἡμετέρας προσευχῆς, ὅταν πρόκειται περὶ τῆς ἀπονομῆς εἰς τὸν Θεὸν τῆς ὀφειλομένης αὐτῷ τιμῆς. Νὰ παρακαλῶμεν αὐτὸν ὅπως διανοίξῃ καὶ φωτίσῃ τὸν νοῦν τῶν ἀνθρώπων ἵνα γνωρίσωσιν Αὐτὸν τὸν ἀληθινὸν Θεὸν καὶ ὃν ἀπέστειλε Σωτῆρα τοῦ κόσμου τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ σύναμα νὰ διαθερμάνῃ τὰς καρδίας αὐτῶν ἵνα ἀγαπήσωσιν αὐτόν· τὴν δὲ γῆν νὰ ἀναδείξῃ ἐπίγειον οὐρανὸν φωτίζων καὶ ἐνισχύων τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὸ νὰ ἐκπληρῶσι τὸ πανάγιον αὐτοῦ θέλημα, ὅπως πράττουσι καὶ οἱ ἐν οὐρανοῖς Ἄγγελοι καὶ Ἅγιοι.

Δεύτερον, προκειμένου περὶ ἡμῶν αὐτῶν, ἐπειδὴ εἴμεθα προωρισμένοι δι' ἄλλον βίον μακάριον, ἤτοι εἰς τὸ νὰ ἴδωμεν ἡμέραν τινὰ τὸν Θεόν, καὶ νὰ ἀπολαύσωμεν τῆς ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ἡτοιμασμένης δι' ἡμᾶς αἰωνίου μακαριότητος ἐν τῇ γῇ ἐκείνῃ, ἥτις ὀνομάζεται «*γῆ ζώντων*», δυνάμεθα νὰ ζητῶμεν ἐν τῇ προσευχῇ ἡμῶν πάντα ὅσα δύνανται νὰ ὁδηγήσωσιν ἡμᾶς εἰς τὴν ***γῆν*** ἐκείνην ***τῶν ζώντων.*** Τοιαῦτα δὲ εἶναι ἡ πίστις εἰς τὰς ἀληθείας ἐκείνας, τὰς ὁποίας ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἐπιβάλλει ἡμῖν νὰ πιστεύωμεν· ἡ ἐλπὶς ὅτι θὰ ἀπολαύσωμεν ὄντως τὰ ἐπηγγελμένα ἡμῖν ἀγαθά· ἡ ἀγάπη, ἄνευ τῆς ὁποίας οὐδὲν εἴμεθα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, εἰμὴ «*χαλκὸς ἠχῶν καὶ κύμβαλον ἀλαλάζον*»· ἡ νίκη κατὰ τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν καὶ παθῶν, ἡ ἐγρήγορσις κατὰ τῶν πειρασμῶν, ἡ ἐνίσχυσις εἰς τὸ νὰ ἀντιστῶμεν κατ' αὐτῶν, ἐὰν ἤθελον ἐπιτεθῆ καθ' ἡμῶν, τὸ μῖσος κατὰ τῆς ἁμαρτίας καὶ ἡ ἐμμονὴ καὶ ἑδραίω-

σις ἐν τῷ ἀγαθῷ. Ἑνὶ λόγῳ νὰ ζητῶμεν τὴν θείαν χάριν πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς ἡμετέρας ἀσθενείας εἰς τὸ ἀναδειχθῆναι ἡμᾶς ἀξίους τῆς κλήσεως ἡμῶν, ἀξίους τῆς δόξης, εἰς ἣν ὁ Θεὸς ἡμᾶς ἐκάλεσε. «*Σπουδάσατε βε-» βαίαν ὑμῶν τὴν κλῆσιν καὶ ἐκλογὴν ποιεῖσθαι*», συμβουλεύει ὁ Ἀπόστολος Πέτρος. Τύπον καὶ ὑπόδειγμα τοιαύτης προσευχῆς χορηγεῖ ἡμῖν ὁ ἱερὸς Γρηγόριος ὁ Νύσσης. «Ἐάν, λέγει, ἐὰν οὖν προσευξώμεθα, ταύτῃ » τῇ δυνάμει τὸν Θεὸν ἱκετεύωμεν· ἀπαλλαγείην τῆς φθορᾶς, ἐλευθερω-» θείην τοῦ θανάτου, μηκέτι κατ' ἐμοῦ βασιλευέτω τὰ νῦν ἐπικρατοῦντα » πάθη· μηδὲ ἀγέτω με ὁ πολέμιος διὰ τῆς ἁμαρτίας αἰχμάλωτον, ἀλλ' » ἐλθέτω ἐπ' ἐμὲ ἡ βασιλεία σου, ἵνα ἀποχωρήσῃ ἡ τοῦ ἐναντίου τυραν-» νίς· οὐ γὰρ ὑπομένει τὸ σκότος τὴν τοῦ φωτὸς παρουσίαν, οὐ νόσος, » ὑγιείας ἐπιλαβούσης, ἵσταται· οὐκ ἐνεργεῖ τὰ πάθη, τῆς ἀπαθείας παρού-» σης· φροῦδος ὁ θάνατος, ἀφανὴς ἡ φθορά, ὅταν ἐν ἡμῖν βασιλεύῃ ἡ » ζωὴ καὶ ἡ ἀφθαρσία τὸ κράτος ἔχῃ.... Γενηθήτω ἐν ἡμῖν τὸ θέλημά » σου, ἵνα σβεσθῇ τοῦ Διαβόλου τὸ θέλημα· ὥσπερ γὰρ ἐν τοῖς ζοφώ-» δεσι τῶν σπηλαίων, φωτὸς εἰσκομισθέντος, ὁ ζόφος ἀφανίζεται, οὕτω, » τοῦ σοῦ θελήματος ἐν ἐμοὶ γενομένου, πᾶσα ἡ πονηρὰ καὶ ἄτοπος τῆς » προαιρέσεως κίνησις εἰς τὸ μὴ περιΐσταται· θέλημα γάρ σου ἡ σωτηρία » τῶν ἀνθρώπων ἐστι».

Τρίτον, δυνάμεθα ἀκόμη νὰ ζητῶμεν διὰ τῆς προσευχῆς παρὰ τοῦ Θεοῦ πᾶν ὅ,τι εἶναι ἀπαραίτητον διὰ τὴν ἡμετέραν ὕπαρξιν καὶ τὴν συντήρησιν τῆς ἐπιγείου ἡμῶν ζωῆς. Ὁ Πατριάρχης Ἰακὼβ προσεύχεται καὶ λέγει. «*Ἐὰν ᾖ Κύριος ὁ Θεὸς μετ' ἐμοῦ,.... καὶ δῷ μοι ἄρτον φαγεῖν, » καὶ ἱμάτιον περιβαλέσθαι,.... καὶ ἔσται Κύριός μοι εἰς Θεόν*». Ὁ Ἰακὼβ προσηυχήθη καλῶς. Ὁ σοφὸς Σολομὼν προσεύχεται καὶ λέγει· «*πλοῦτον καὶ πενίαν μή μοι δῷς, σύνταξον δέ μοι τὰ δέοντα καὶ αὐτάρκη*». Καὶ ὁ Σολομὼν ἐπίσης καλῶς προσηυχήθη. Οὐδεὶς δύναται νὰ διϊσχυρισθῇ ὅτι τὸ ἀντικείμενον τῆς προσευχῆς τοῦ Ἰακὼβ καὶ τοῦ Σολομῶντος δὲν ἦτο τὸ προσῆκον, ὅτι ἡ προσευχὴ αὐτῶν δὲν ἦτο ἡ προσήκουσα. Τόρα καλῶς ἐπίσης προσεύχονται καὶ ὅσοι μιμούμενοι τούτους αἰτοῦνται τὰ πρὸς συντήρησιν τῆς ἐπιγείου ζωῆς ἀναγκαιοῦντα, ἀρκεῖ μόνον νὰ ἔχωσι πάντοτε ὑπ' ὄψει τὸ τέταρτον αἴτημα τῆς Κυριακῆς προσευχῆς, «*τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον*», ἤτοι τὰ ἀναγκαιοῦντα διὰ τὴν ὕπαρξιν ἡμῶν δὸς ἡμῖν Κύριε. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἡμεῖς εἴμεθα προωρισμένοι δι' ἄλλην ζωήν, τὴν αἰωνίαν τῆς μακαριότητος ζωήν. Ἀλλὰ πρὶν ἢ καταντήσωμεν εἰς τὴν μέλλουσαν ἐκείνην ζωὴν εἴμεθα ἠναγκασμένοι νὰ κάμωμεν τὸ ταξείδιον τῆς παρούσης ἐπιγείου ζωῆς. Ὅπως τὸ πλοῖον, δι' οὗ ταξειδεύομεν, δυνηθῇ νὰ ἀποβιβάσῃ ἡμᾶς ἀσφαλῶς εἰς τὴν ζωὴν ἐκείνην, εἶναι ἀνάγκη νὰ ἦναι ἐφωδιασμένον δι' ὅλων ἐκείνων, ὅσα εἶναι ἀπαραίτητα διὰ τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ταξείδιον. Ἰδοὺ ὁ λόγος, δι' ὃν τὰ πρὸς ζωάρκειαν ἡμῶν ἀπαιτούμενα δύνανται νὰ ἀποτελέσωσιν ἀντικείμενον τῶν προσευχῶν ἡμῶν.

Τέλος, ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω ἀντικείμενον τῶν ἡμετέρων προσευχῶν δύνανται νὰ γίνωσι καὶ ἄλλα ἀναγκαῖα ἐπίσης διὰ τὸν ἡμέτερον βίον, καὶ ἀληθῆ ἀγαθά, διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῶν ὁποίων καὶ ἄνδρες ἅγιοι προσηυχήθησαν καὶ ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία καθ' ἑκάστην ἡμέρας καὶ νυκτὸς

ἐκτενῶς προσεύχεται. Ὁ Μωϋσῆς, ὁ Ἠλίας, ὁ Ἐζεκίας, οἱ Ἀπόστολοι, ὁ ἐκ γενετῆς τυφλὸς τοῦ Εὐαγγελίου ἐξητήσατο διὰ προσευχῆς παρὰ τοῦ Θεοῦ, ὁ μὲν Μωϋσῆς τὴν νίκην τῶν Ἰσραηλιτῶν κατὰ τῶν Ἀμαληκιτῶν, ὁ δὲ Ἠλίας τὴν κατάπαυσιν τοῦ λιμοῦ, ὅστις ἠρήμωνε τὸν Ἰσραήλ, ὁ Ἐζεκίας τὴν παράτασιν τῶν ἡμερῶν τῆς ζωῆς αὐτοῦ, οἱ Ἀπόστολοι τὴν κατάπαυσιν τῆς μανιώδους τρικυμίας, ὁ ἐκ γενετῆς τυφλὸς τοῦ Εὐαγγελίου τὴν θεραπείαν τῆς τυφλώσεως αὐτοῦ. Ἀλλὰ καὶ ἡ φιλόστοργος ἡμῶν μήτηρ, ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, ἔχει καθιερώσει ἰδιαιτέρας προσευχὰς καὶ προβαίνει καὶ εἰς λιτανείας πρὸς κατάπαυσιν τῶν παντὸς εἴδους θεομηνιῶν, λοιμικῶν ἀσθενειῶν, πολέμων, καὶ μάλιστα ἐμφυλίων πολέμων καὶ σπαραγμῶν ἀδελφικῶν, καταιγίδων, ναυαγίων, σεισμῶν, ἀνομβρίας, πλημμυρῶν καὶ παντὸς εἴδους κακοῦ. Προσεύχεται ὑπὲρ εὐκρασίας ἀέρων καὶ τῆς εὐφορίας τῶν καρπῶν τῆς γῆς. Προσεύχεται ὑπὲρ πλεόντων, ὁδοιπορούντων, νοσούντων, καμνόντων, αἰχμαλώτων καὶ τῆς σωτηρίας αὐτῶν, καὶ ὑπὲρ πάσης ψυχῆς Χριστιανῶν ὀρθοδόξων θλιβομένης καὶ κακουχουμένης καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ βοηθείας ἐπιδεομένης. Εὐλογεῖ.... Ἀλλὰ καὶ τί δὲν εὐλογεῖ; Εὐλογεῖ τὰ δένδρα καὶ τοὺς καρπούς, τοὺς ὁποίους φέρουσιν. Εὐλογεῖ τὰ ποίμνια, τὰς μελίσσας, τὰ ἀροτριῶντα κτήνη. Εὐλογεῖ τὰς ἐπὶ τῆς γῆς ἀνεγειρομένας οἰκίας καθὼς καὶ τὰ ἐπὶ τῶν θαλασσῶν διαπορευόμενα πλοῖα. Εὐλογεῖ τὰς σιδηροδρομικὰς γραμμὰς καὶ τὰς ἐπ' αὐτῶν κυλιομένας ἁμάξας. Εὐλογεῖ τὰς κλίνας καὶ χιτῶνας τῶν ἀσθενούντων πρὸς ἀνάκτησιν καὶ ἀποκατάστασιν τῆς ὑγιείας αὐτῶν. Ἀλλὰ καὶ τί δὲν εὐλογεῖ ἡ ἁγία ἡμῶν Ἐκκλησία; Εὐλογεῖ τὸν ἄρτον, τὸν οἶνον, τὸ ὕδωρ, τὸ ἔλαιον, τὰ ἐδέσματα καὶ πᾶσαν ***βρῶσιν καὶ πόσιν*** πρὸς ἐνίσχυσιν καὶ αὔξησιν καὶ σώματος καὶ ψυχῆς. Ἰδοὺ ὁποῖα πρέπει νὰ ἦναι τὸ ἀντικείμενον τῶν ἡμετέρων προσευχῶν.

Ἀλλὰ τόρα γεννᾶται τὸ ἑπόμενον ζήτημα. Ὅλα τὰ ἀγαθὰ τὰ ὁποῖα ἀπηριθμήσαμεν καὶ τὰ ὁποῖα κατετάξαμεν εἰς τέσσαρας κατηγορίας, δύνανται νὰ γίνωσιν ἀντικείμενον τῶν ἡμετέρων προσευχῶν, δυνάμεθα νὰ ζητῶμεν παρὰ τοῦ Θεοῦ ἐν ταῖς προσευχαῖς ἡμῶν. Ἀλλὰ πρέπει νὰ ζητῶμεν ὅλα, καὶ τὰ μὲν καὶ τὰ δὲ ἐξ ἴσου; μὲ τὸν αὐτὸν τρόπον, καὶ ἄνευ ἐπιφυλάξεώς τινος;

Ἡ ἀπάντησις εἶναι εὔκολος. Ὅσα εἶναι ἀπολύτως ἀγαθὰ καὶ δὲν ὑπάρχει κίνδυνος νὰ ἀποβῶσιν εἰς ζημίαν ἡμῶν, ταῦτα δυνάμεθα νὰ ζητῶμεν παρὰ τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ προσευχῇ ἀνεπιφυλάκτως. π. χ. Δύνασαι νὰ ζητῇς παρὰ τοῦ Θεοῦ νὰ σοὶ χορηγήσῃ τὴν δύναμιν νὰ ἀγαπᾷς καὶ νὰ λατρεύῃς αὐτὸν μετὰ μείζονος θερμότητος, νὰ σὲ ἐνδυναμώνῃ ἵνα φυλάττῃς τὸν Νόμον αὐτοῦ καὶ τὰ καθήκοντά σου τελειότερον καὶ ἀκριβέστερον. Νὰ σοὶ δώσῃ τὴν χάριν του νὰ γίνῃς εὐσεβέστερος, ἐναρετώτερος, τελειότερος, νὰ ἐμμείνῃς ἀκλόνητος ἐν τῇ ἀρετῇ καὶ νὰ ἀποθάνῃς θάνατον χριστιανικόν, θάνατον τοὐτέστιν ἅγιον, δι' οὗ θὰ μεταβῇς εἰς τὴν αἰώνιον ζωήν. Ταῦτα πάντα ἐπειδὴ εἶναι ἀπολύτως ἀγαθὰ καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μεταστραφῶσιν εἰς κακὸν καὶ πρὸς ζημίαν τῆς ψυχῆς σου, δύνασαι νὰ ζητῇς χωρὶς ἐνδοιασμὸν τινὰ καὶ μετὰ πολλῆς τῆς παρρησίας πρὸς τὸν Θεόν.

Προκειμένου ἤδη περὶ τῶν ἄλλων ἀγαθῶν, τὰ ὁποῖα ἐπίσης εἶναι

ἀληθῆ ἀγαθά, ἀλλὰ τῶν ὁποίων ἡ ὠφέλεια ἢ βλάβη ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς καλῆς ἢ κακῆς χρήσεως αὐτῶν, ταῦτα δὲν πρέπει νὰ ζητῶμεν ἐπιμόνως παρὰ τοῦ Θεοῦ. Ὁ πλοῦτος λ. χ. εἶναι μέγα ἀγαθόν, ἐὰν ***σκορπίσωμεν τοῦτον εἰς ἐλεημοσύνας καὶ οἰκτιρμοὺς πενήτων,*** μέγα δὲ κακόν, ἐὰν παρασύρῃ ἡμᾶς εἰς τὴν βδελυρὰν φιλαργυρίαν καὶ πλεονεξίαν. Καὶ ἡ ὑγιεία ἐπίσης τοῦ σώματος, καὶ τὰ ἀξιώματα, καὶ αἱ τιμαὶ ἀνεκτίμητα ἐπίσης ἀγαθὰ εἶναι ὅλα ταῦτα, ἐὰν χρησιμοποιήσωμεν αὐτὰ ἐπ᾿ ἀγαθῷ τῶν ἡμετέρων ψυχῶν καὶ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, μέγα δὲ κακόν, ἐὰν ταῦτα κατακρημνίσωσιν ἡμᾶς εἰς τὸ βάραθρον τῆς ἁμαρτίας. Ἐπειδὴ δὲ δὲν εἴμεθα βέβαιοι ἐκ τῶν προτέρων, ὅτι θὰ δυνηθῶμεν νὰ κάμωμεν καλὴν χρῆσιν τῶν ἀγαθῶν τούτων, διὰ ταῦτα ἀντὶ νὰ ζητῶμεν ὡρισμένως καὶ ὀνομαστὶ τὰ ἀγαθὰ ταῦτα παρὰ Θεοῦ, τὸ συμφερώτερον δι᾿ ἡμᾶς εἶναι νὰ ζητῶμεν παρὰ τοῦ Θεοῦ «*τὰ καλὰ καὶ συμφέροντα ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν*» ὁ δὲ πανάγαθος πατὴρ ἡμῶν γινώσκει ποῖα ἀγαθὰ εἶναι τὰ ὠφέλιμα καὶ σωτήρια δι᾿ ἡμᾶς.

Ἐκ τῶν εἰρημένων ποῖον ἤδη συμπέρασμα πρέπει νὰ ἐξαγάγωμεν; Ἰδοὺ ποῖον. Ὅτι προκειμένου περὶ τοῦ ἀντικειμένου τῶν ἡμετέρων προσευχῶν πρέπει πάντοτε νὰ ἔχωμεν ὑπ᾿ ὄψει τὴν ἐντολὴν ἐκείνην τοῦ Κυρίου. «*Ζητεῖτε πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ » καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν*». Πρὸς τούτοις δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν καὶ τὸ ἕτερον τοῦ Κυρίου λόγιον. «*Τί γὰρ ὠφελήσει ἄνθρω- » πος, ἐὰν κερδήσῃ τὸν κόσμον ὅλον καὶ ζημιωθῇ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ*».

Χριστιανοί μου ἀδελφοί, ὅταν ἀνοίγωμεν τὰ χείλη ἡμῶν διὰ νὰ προσευχηθῶμεν, ἂς προσέχωμεν μήπως πάθωμεν ὅ,τι ἔπαθε καὶ ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν Ζαβεδαίου, ἥτις δὲν ἐγνώριζε τί ἐζήτει παρὰ τοῦ Θεοῦ. Ἡμεῖς ἂς ζητῶμεν πρωτίστως καὶ κυρίως ***τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ,*** ἵνα τύχωμεν καὶ τῶν ἄλλων ἀγαθῶν, ὅσα ἡ πατρικὴ τοῦ οὐρανίου ἡμῶν Πατρὸς πρόνοια ἤθελε κρίνει ***καλὰ καὶ συμφέροντα ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν.*** Ἀμήν.

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑΙ ΟΜΙΛΙΑΙ

ΟΜΙΛΙΑ ΙΑ΄.

Δ΄. Η ΗΘΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ

Ἐὰν ἠθέλαμεν, ἀγαπητοί, νὰ ἀναπτύξωμεν ὅλας τὰς ἠθικὰς διδασκαλίας τοῦ Χριστιανισμοῦ, θὰ ἔπρεπε νὰ ὁμιλῶμεν ἐπὶ ἔτη καὶ ἔτη. Διότι καὶ ἐδῶ ἀκόμη ἀληθεύει ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον λέγει ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Εὐαγγελιστὴς διὰ τὰς διδασκαλίας καὶ τὰ θαυμαστὰ ἔργα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Τόσῳ πολλὰ ἐδίδαξεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔπραξεν, ἅτινα ἐὰν γράφηται καθ᾿ ἕν, οὐδὲ αὐτὸν οἶμαι τὸν κόσμον χωρῆσαι τὰ γραφόμενα βιβλία». Οὔτε ὁ κόσμος ὅλος δὲν θὰ ἐχώρει, λέγει, τὰ βιβλία, τὰ

ὁποῖα θὰ περιέγραφαν τὰς ἀγαθοεργίας καὶ τὰς διδασκαλίας, τὰς ὁποίας ἔκαμεν ὁ Ἰησοῦς, ἐὰν ἤθελέ τις νὰ τὰς ἀναφέρῃ ὅλας. Καὶ μόλα ταῦτα καὶ τὰ ὀλίγα ἐκεῖνα διδάγματα τοῦ Κυρίου ἡμῶν, τὰ ὁποῖα ἔγραψαν εἰς τὰ τέσσαρα Εὐαγγέλια καὶ εἰς τὰ λοιπὰ θεόπνευστα βιβλία τῆς Κ. Δ. οἱ Ἀπόστολοι καὶ Μαθηταὶ αὐτοῦ, εἶναι τόσῳ πολυσήμαντα, ὥστε ἂν ἤθελε νὰ τὰ ἀναπτύξῃ κανεὶς μὲ ὅλην τὴν ὑπομονήν, θὰ εἶχεν ἀνάγκην νὰ ἐργάζεται πολλὰ ἔτη καὶ νὰ γράψῃ πολλὰ βιβλία. Ἀλλὰ ἡμεῖς ἐδῶ δὲν θὰ πραγματευθῶμεν παρὰ ὀλίγα τινὰ ἀκόμη θέματα τῆς Χριστιανικῆς ἠθικῆς, καὶ τοῦτο μὲ μεγάλην συντομίαν, καὶ μάλιστα σύμφωνα μὲ τὸν ἰδιαίτερον σκοπὸν τῶν τελευταίων τούτων ὁμιλιῶν μας. Καὶ θὰ διαλέξω κατὰ προτίμησιν ἐκεῖνα τὰ ζητήματα, περὶ τῶν ὁποίων δυστυχῶς ἡ ἰδέα τὴν ὁποίαν ἔχουν πολλοὶ ἀπὸ τοὺς σημερινοὺς Χριστιανοὺς δὲν εἶναι ἡ καθ' αὑτὸ Χριστιανική. Καὶ πρῶτον γενικῶς περὶ τοῦ ἀγαθοῦ· πῶς τὸ πράττουν οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς σημερινούς μας Χριστιανούς; Φαρισαϊκῶς, ἤτοι ἐπιδεικτικῶς, δηλαδὴ ἀντιχριστιανικῶς· διὰ τοῦτο καὶ δὲν ὠφελοῦνται ἠθικῶς, ἤτοι ψυχικῶς μὲ τὴν τοιαύτην Φαρισαϊκὴν αὐτῶν ἀγαθοποιΐαν. Μᾶς τὸ λέγει ρητῶς ὁ Κύριος ἡμῶν, ὅστις μᾶς ἀπαγορεύει νὰ πράττωμεν τὸ καλὸν «ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸ θεαθῆναι αὐτούς»· ἄλλως πρέπει νὰ γνωρίζωμεν, ὅτι μισθὸν δὲν ἔχομεν ἀπὸ τὸν Θεόν· «εἰδὲ μή, λέγει, μισθὸν οὐκ ἔχετε παρὰ τῷ Πατρὶ ὑμῶν τῷ ἐν τοῖς οὐρανοῖς». Πῶς λοιπὸν πρέπει νὰ κάμνωμεν, ἐπὶ παραδείγματι, τὴν ἀρετὴν τῆς ἐλεημοσύνης; Μὴ διασαλπίσῃς, λέγει, εἰς τὸν κόσμον, τὴν ἐλεημοσύνην, ὅταν τὴν ἐκτελῇς, ὅπως τὸ πράττουν οἱ ὑποκριταὶ Φαρισαῖοι, οἱ ὁποῖοι τὴν διακηρύττουν εἰς τὰς συναγωγὰς καὶ εἰς τοὺς δρόμους, πρὸς ποῖον σκοπόν; Μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ δοξασθοῦν ἀπὸ τοὺς ἁπλοϊκοὺς ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κρίνουν τὰ πράγματα ἐξ ὅσων φαίνονται καὶ ὄχι ἀπὸ τὴν διάθεσιν, τὴν ὁποίαν δὲν βλέπουν, καὶ ἡ ὁποία μόλα ταῦτα ἀποτελεῖ τὴν ἀληθινὴν ἀξίαν τῆς ἀρετῆς. Ἡ τοιαύτη, λέγει, ἐπιδεικτικὴ ἐλεημοσύνη, ἡ ὁποία γίνεται πρὸς ἀπόκτησιν ἀνθρωπίνης δόξης, δὲν ἔχει καμμίαν σημασίαν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Διότι ὁ Θεὸς εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς εὐεργεσίας δὲν ἐπιθυμεῖ ποσῶς οὔτε ὁ εὐεργετούμενος νὰ προσβληθῇ εἰς τὴν φιλοτιμίαν του, οὔτε ὁ εὐεργετῶν νὰ ἐπαίρεται καὶ νὰ χάνῃ ἀπὸ τὴν ἠθικήν του ἀξίαν, οὔτε ἡ ἀγαθοεργία νὰ γίνεται ὄργανον εὐτελῶν καὶ κακῶν σκοπῶν.

Ὅταν λοιπόν, ὦ Χριστιανέ, θέλῃς πράγματι νὰ κάμῃς τὴν ἐλεημοσύνην σου, «μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἡ δεξιά σου», μὴ τὴν διακηρύττῃς, δηλαδὴ μὴν ἀπαιτῇς νὰ σὲ διαφημίζουν, νὰ σὲ ρεκλαμάρουν, νὰ καταχωρίζουν, ἐπὶ παραδείγματι, εἰς τὰς ἐφημερίδας τὸ ὄνομά σου. Διότι τότε μόνον ἐκτελεῖς ὅπως πρέπει τὴν χριστιανικὴν ἐλεημοσύνην, καὶ τότε ἔχει ἀξίαν ἡ πρᾶξίς σου εἰς τὰ ὄμματα τοῦ Θεοῦ, καὶ τότε ὁ Οὐράνιος πατήρ σου θὰ ἐκτιμήσῃ αὐτὴν κατὰ τὴν ἀξίαν της καὶ θὰ σοῦ τὴν ἀνταποδώσῃ, πότε; Ὅταν τὴν πράττῃς μὲ καλὴν διάθεσιν, ἐξ ἀγάπης πρὸς τὸν ἀδελφόν σου καὶ ἐκ σεβασμοῦ πρὸς τὸν Θεόν, τὸν κοινὸν πατέρα μας. Ἰδοὺ ἡ διδασκαλία τοῦ Κυρίου ἡμῶν περὶ τῆς ἐλεημοσύνης, ἥτις εἶναι μία ἀπὸ τὰς ὡραιοτέρας ἐφαρμογὰς καὶ πρακτικὰς ἐκδηλώσεις τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης.

Παρομοία εἶναι ἡ σύστασις τοῦ Χριστοῦ καὶ ὡς πρὸς ἄλλας δύο σπουδαίας ἀρετάς, ὡς πρὸς τὴν προσευχὴν δηλ. καὶ ὡς πρὸς τὴν νηστείαν, τὰς ὁποίας ἐπίσης οἱ ὑποκριταὶ Ἰουδαῖοι ἔκαμνον πρὸς τὸ θεαθῆναι. Διότι τί ἔκαμναν οὗτοι; Ἵσταντο εἰς τὰς γωνίας τῶν πλατειῶν τῆς πόλεως καὶ προσηύχοντο. Καὶ τοῦτο μὲν ὡς πρὸς τὴν προσευχήν, ὡς πρὸς δὲ τὴν νηστείαν;

Παρεμόρφωναν οἱ ὑποκριταὶ τὰ πρόσωπά των ἐξεπίτηδες διὰ νὰ δείξουν δῆθεν, ὅτι ἡ ἀλλοίωσις, ὅτι ἡ μεταβολὴ αὐτῶν, ὅτι ἡ ἀδυναμία καὶ ἡ ἀσχημία των προήρχετο ἀπὸ τὴν αὐστηράν των νηστείαν. Ὄχι, λέγει, ὄχι κατ᾿ αὐτὸν τὸν τρόπον ἡ προσευχή σας! Ὄχι εἰς τὸ μέσον τῆς ἀγορᾶς νὰ προσεύχεσθε διὰ νὰ φανῆτε ὡς εὐλαβεῖς δῆθεν εἰς τὰ ὄμματα τῶν ἀνθρώπων καὶ νὰ σᾶς τιμήσουν ὡς ἁγίους τάχα. Ἀρκεῖ νὰ γνωρίζῃ τὴν εὐλαβῆ σας πρᾶξιν ὁ Θεός.

Διότι τί εἶναι ἡ προσευχή; Συνδιάλεξις τοῦ ἀνθρώπου ὄχι βέβαια πρὸς τὸν ὅμοιόν του, ὡς ἐὰν ἤθελε τρόπον τινὰ νὰ εἴπῃ οὗτος εἰς τὸν πλησίον του· ἀδελφέ μου, ἐπιθυμῶ νὰ ἔχω τὴν ἐκτίμησιν καὶ τὸν ἔπαινόν σου, διὰ τοῦτο σὲ προκαλῶ μὲ τὴν θρησκευτικήν μου ταύτην πρᾶξιν νὰ μὴ μοῦ ἀρνηθῇς τὸ ζητούμενον. Δὲν εἶναι λοιπὸν ἡ προσευχὴ συνδιάλεξις μὲ τὸν ἄλλον ἄνθρωπον, ἀλλὰ μὲ τὸν Θεόν, τὸν πανταχοῦ παρόντα, τὸν «ἐτάζοντα καρδίας καὶ νεφρούς». Εἰς τὴν προσευχὴν ἀνοίγομεν τὴν καρδίαν μας πρὸς τὸν Θεὸν ὡς πρὸς πατέρα μας φιλοστοργώτατον καὶ ἰδοὺ περίπου τί λέγομεν πρὸς αὐτόν. «Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς· ἐπίβλεψον ἐξ οὐρανοῦ καὶ ἴδε τὰ αἰσθήματά μου καὶ τὰς σκέψεις μου καὶ τὰ ἔργα μου. Ὁ νοῦς μου θαυμάζει τὰ μεγαλεῖά σου, ἀλλ᾿ ἡ γλῶσσά μου δὲν ἔχει ἀρκετοὺς λόγους πρὸς ὕμνον τῶν θαυμασίων σου. Ἡ καρδία μου σὲ ποθεῖ, ὅπως ἡ ἔλαφος τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων. Ἀναγνωρίζω τὸ υἱϊκόν μου καθῆκον νὰ πράττω κατὰ τὸ θέλημά σου. Ἀλλὰ γνωρίζεις τὰς ἀδυναμίας τῆς θελήσεώς μου καὶ τῆς διανοίας. Φώτισόν μου τὴν διάνοιαν, ἵνα διὰ παντὸς ὑμνῶ, προσκυνῶ καὶ λέγω, εἷς Ἅγιος, εἷς Κύριος, εἰς δόξαν Θεοῦ Πατρός. Καρδίαν καθαρὰν κτίσον, ἀναμόρφωσον ἐν ἐμοὶ ὁ Θεός. Τὸ πρόσωπόν σου ἐπίφανον ἐπὶ τὸν δοῦλόν σου, καὶ δίδαξόν με τὰ δικαιώματά σου καὶ τὰ καθήκοντά μου. Μή με ἀπορρίψῃς ἀπὸ τοῦ προσώπου σου, μηδὲ ἀφαιρέσῃς ἀπ᾿ἐμοῦ τὸ Ἅγιόν σου Πνεῦμα, τὸ ὁποῖον ἔλαβον παρὰ σοῦ διὰ τῶν ἱερῶν Μυστηρίων. Μή με κυριεύσῃ πᾶσα ἀνομία καὶ ἁμαρτία. Κατευόδωσόν με εἰς τὴν ὁδὸν τῆς μετανοίας καὶ τῆς σωτηρίας, ὁ Θεὸς τῆς σωτηρίας ἡμῶν». Τοιαῦτα ἐπάνω κάτω λέγει ὁ Χριστιανὸς, συνδιαλεγόμενος μὲ τὸν Θεὸν εἰς τὴν προσευχήν του. Διὰ τοῦτο λοιπὸν, ἐφ᾿ ὅσον δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνεται αὕτη ἀπὸ κοινοῦ καὶ συγχρόνως μὲ τοὺς ὁμοθρήσκους μας εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Θεοῦ κατὰ τὴν ἑορτὴν, πρέπει, καθὼς παραγγέλλει ὁ Κύριος ἡμῶν, νὰ ἐκτελῆται ἰδιαιτέρως, μυστικά, μακρὰν τῶν βλεμμάτων τοῦ κόσμου, ὑπὸ τὰ ὄμματα μόνον τοῦ παντεπόπτου Θεοῦ. Ὁ Θεὸς δὲ βλέπει πολὺ καλὰ καὶ ἀκούει τὸν προσευχόμενον, ἀκόμη καὶ ὅταν πράττῃ τοῦτο εἰς τὴν ἰδιαιτέραν του κατοικίαν, καὶ εἰς τὴν μέλλουσαν κρίσιν θέλει ἀνταμείψῃ ὁ Θεὸς τὴν μυστικὴν ταύτην ἀρετὴν μὲ ὅλην τὴν ἐπισημότητα.

Τὰ ἴδια ἐδίδαξεν ὁ Κύριος ἡμῶν καὶ ὡς πρὸς τὴν Νηστείαν, τὴν ὁποίαν οἱ αὐτοὶ ὑποκριταὶ Φαρισαῖοι ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Χριστοῦ ἐξεμεταλλεύοντο ἀσεβῶς πρὸς ἐπίδειξιν τῆς ἀνυπάρκτου ἐγκρατείας των ἔμπροσθεν τοῦ πολλοῦ λαοῦ. Οἱ οὕτω πως νηστεύοντες «ὅπως φανῶσι τοῖς ἀνθρώποις» «ἀπέχουσι, λέγει, τὸν μισθὸν αὐτῶν» ἀπολαμβάνουν δηλαδὴ ἐκ μέρους τῶν ἀνθρώπων τὸν ἐπίγειον μισθόν των, τὸν ἀνθρώπινον ἔπαινον, καὶ δὲν πρέπει νὰ περιμένουν ἄλλην ἀμοιβὴν ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ. Ποῖος λοιπὸν θέλει πάλιν νὰ μὴ ἀποβαίνῃ ἡ ἐξάσκησις τῆς ἀρετῆς τῆς Νηστείας ματαία καὶ ἀνωφελὴς ὡς πρὸς τὴν ψυχικήν του σωτηρίαν ; Ὁ τοιοῦτος ἂς θέσῃ πάλιν εἰς ἐνέργειαν τὸν εὐαγγελικὸν κανόνα τῆς μυστικότητος, τῆς εἰλικρινείας, τῆς ἀρεσκείας πρὸς τὸν Θεόν. Ἡ φαιδρότης τοῦ προσώπου εἶναι ἀπόδειξις τῆς εὐχαριστήσεως τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας. Ἡ εὐπρέπεια τῆς ἐξωτερικῆς παραστάσεως ἀποδεικνύει ὀρθὴν ἀντίληψιν τοῦ Χριστιανικοῦ καθήκοντος. Ἰδοὺ λοιπὸν οἱ ἁρμόζοντες ὅροι, μὲ τοὺς ὁποίους πρέπει νὰ ἐκτελῆται καὶ ἡ Χριστιανικὴ Νηστεία, διὰ νὰ διατηρῇ τὴν πραγματικήν της ἀξίαν καὶ σημασίαν. «Σὺ δέ, λέγει, νηστεύων ἄλειψαί σου τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ πρόσωπόν σου, νίψον, ὅπως μὴ φανῇς τοῖς ἀνθρώποις νηστεύων, ἀλλὰ τῷ πατρί σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ».

Παρόμοια συνιστᾷ ὁ Κύριος ἡμῶν καὶ ἀπαιτεῖ ὡς πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν καὶ πάσης ἄλλης ἀρετῆς καὶ τοῦ καθήκοντος. Ὅταν, λέγει, ἐκτελῆτε τὸ καθῆκόν σας σύμφωνα μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, τὸ ὁποῖον ἐκφράζει ὁ θεῖος ἠθικὸς νόμος, τὸ ὁποῖον μὲ ἄλλας λέξεις ἐπιβάλλουν καὶ ἀπαιτοῦσιν αἱ ἐντολαὶ τοῦ Θεοῦ, δὲν πρέπει διὰ τοῦτο νὰ καυχᾶσαι, καὶ νὰ περιμένῃς ἀμοιβὴν καὶ ἀνταπόδοσιν. Ὅταν δὲν ἐκτιμᾶται τυχὸν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ἡ προθυμία καὶ ἡ ὑπηρεσία σου νὰ μὴ δυσανασχετῇς, νὰ μὴ ἀπελπίζεσαι, καὶ νὰ μὴ παραμελῇς ἕνεκα τούτου τὸ χρέος σου. Ὑπόθες, λέγει, ὅτι ἔχεις ἕνα ὑπηρέτην ὅστις συνήθως ἐργάζεται ἔξω ἀπὸ τὴν οἰκίαν σου, εἰς τὰ κτήματά σου δηλαδή. Ἆρά γε ἀφοῦ ἐπιστρέψῃ τὸ βράδυ ἀπὸ τὴν ἐξωτερικὴν αὐτὴν ἐργασίαν ὁ δοῦλός σου, θὰ προκαλέσῃς αὐτὸν σὺ ὁ κύριός του νὰ καθίσῃ μαζί σου εἰς τὴν τράπεζαν διὰ νὰ συμφάγετε; Ὄχι βέβαια. Ἀλλὰ τί θὰ εἴπῃς εἰς αὐτόν ; «Ἑτοίμασον τί δειπνήσω καὶ περιζωσάμενος διακόνει μοι ἕως φάγω καὶ πίω, καὶ μετὰ ταῦτα φάγεσαι καὶ πίεσαι σύ». Ἀφοῦ δὲ πράξῃ τοῦτο ὁ ὑπηρέτης σου, μήπως θὰ ὀφείλῃς πρὸς αὐτὸν ἰδιαιτέραν χάριν, «ὅτι ἐποίησε τὰ διαταχθέντα ;» Δὲν τὸ παραδέχομαι, λέγει, «οὐ δοκῶ». Καὶ συμπεραίνων ὁ Κύριος ἡμῶν, τελειώνει μὲ τὴν ἑξῆς παραγγελίαν· «οὕτω καὶ ὑμεῖς, ὅταν ποιήσητε πάντα τὰ διαταχθέντα ὑμῖν, λέγετε ὅτι δοῦλοι ἀχρεῖοι (ἄχρηστοι, κοινοὶ καὶ συνήθεις ἐσμέν)· ὅτι ὃ ὠφείλομεν ποιῆσαι πεποιήκαμεν».

Ἂς πράττωμεν λοιπὸν μὲ προθυμίαν καὶ μὲ ζῆλον τὴν ἀρετήν, ἂς κάμνωμεν πιστῶς καὶ εἰλικρινῶς τὸ καθῆκόν μας. Καὶ ἂς ἀποφεύγωμεν τὴν ἐπίδειξιν, ἡ ὁποία ἀφαιρεῖ ἀπὸ τὴν ἀξίαν τοῦ ἐκτελουμένου καλοῦ. Ἂς ἐλπίζωμεν μόνον εἰς τὴν ἀμοιβὴν τοῦ Θεοῦ, τὴν ὁποίαν ὁ Χριστὸς ὑπόσχεται εἰς τοὺς ἐκτελοῦντας τὸ ἀγαθὸν κατὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ Εὐαγγελίου.